

IN SPROOKJESLAND IV

VERTELD DOOR NEL WIEBENGA

TEKENINGEN VAN
AB KONING EN NEL WIEBENGA

Zeven kikkertjes in een boerensloot.

It's not easy bein'green zoals Kermit ooit zingend vaststelde

Erik Wevers
Rijssensestraat 70^a
7642 NL Wierden

*It's not easy bein'green
Over dit probleem en andere wetenswaardigheden bij amfibieën handelt dit artikel over onze groene, glibberige vriendjes, de kikkers.*

Kikkers kussen is niet alleen uit de tijd, het is ook bij Koninklijk besluit verboden. Gelet op de natuurbeschermingswet besloot de koningin op 6 augustus 1973 niet alleen het vangen en doden, maar ook het verontrusten van kikkers strafbaar te stellen. Kussen is er dus niet meer bij. Wat via een eenvoudige ontheffing nog wel mag is kikkers in laboratoria levend aan stukken snijden of voor de sloop aan een eerstejaars student meegeven...

Het woord amfibie komt uit het grieks en betekent zoveel als *dubbel leven*, leven op het land en in

het water. Amfibieën zijn uitermate geschikt als indicatie voor de waarde van een stuk natuur. Omdat ze een uitermate gevoelige huid hebben reageren ze sterk op b.v. watervervuiling. Bij inrichtingsplannen van overheid en natuurbeschermingsorganisaties in natuurgebieden wordt daarom in toenemende mate gekeken naar hoe vooral amfibieën reageren op de omstandigheden. Een extreem voorbeeld is te vinden in een groep hoog gelegen meren in Oregon, USA. Hier gaan ongeveer 80% van de kikker-visjes dood. Men brengt dit in verband met de aldaar erg dunne ozonlaag en de gevoeligheid daarvoor van de amfibiëhuid. De huid van een amfibie is zijn geheim. De chemische samenstelling ervan stelt amfibieën in staat om bijna overal op aarde te kunnen leven.

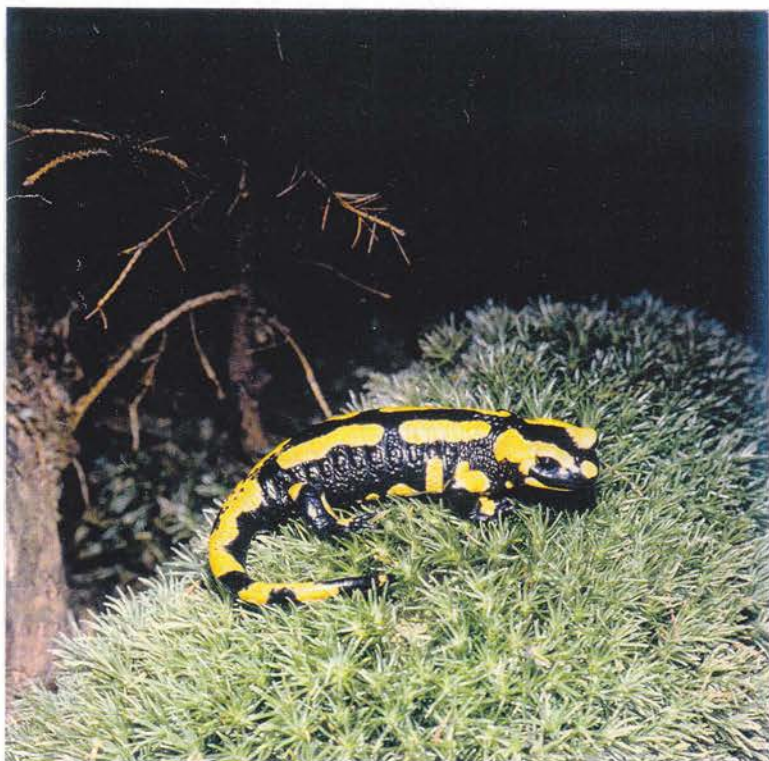
Ongeveer 20 miljoen jaar geleden, in het Mioceen, leefde er al een kikkersoort, *Discoglossus*. De huidige *Discoglossus*-soorten zien er nog steeds bijna hetzelfde uit; een indicatie voor hun goede aanpassingen aan het milieu. De wetenschap probeert al jaren het geheim van de amfibiëhuid te ontrafelen. In die huid heeft men al allerhande stoffen gevonden. Zoals een stof die als antibioticum gebruikt kan worden. Ikzelf hou mij al jaren bezig met het houden en kweken van onze geliefde pijlgifkikkers. Deze kikkers worden door sommige indi-

Groene pad

Boomkikker

Vuursalamander

anenstammen in Zuid-Amerika gebruikt om hun pijlpunten met gif

van deze kikkers in te smeren en daar vervolgens mee op o.a. apen en vogels te schieten. Dit gif bevat o.a. *batrachotoxine* en heeft een verlamdende werking op de spieren. Men probeert al jaren of men dit gif ook kan gebruiken voor reuma-patiënten.

De allerwonderlijkste kikker is wel een soort die enkele natuurwetten aan zijn laars lapt: de *Canadese grijze boomkikker*. Een dier dat in de lange koude Canadese winters zijn bloedsomloop stopzet, tweederde van zijn lichaamsvocht bevriest en dan op deze manier overwintert. Wetenschappelijk gezien is dit eigenlijk onmogelijk en zou het dier dood moeten gaan. En toch gebeurt dit niet.

Dan zijn er kikkers die in de woestijnen van Australië leven en in hun huid water opslaan om de droge tijd te overleven. Deze dieren worden door de Aboriginals uitgegraven en "gemolken" om van hun water te kunnen drinken.

Een meer moderne uitvoering van het gebruik van kikkers door de mens vindt men in Los Angeles, USA, waar anders dan daar! Hier kent men het zogeheten *frog-licking*. Drugverslaafden likken daar aan de rug van *Bufo marinus*, een pad uit tropisch Amerika. Deze pad is er giftig en de klieren van de huid produceren een stof die dezelfde werking heeft als heroïne. De huid van een amfibie is dus zoals ik zei, zijn geheime wapen. Bijna alles schijnt mogelijk te zijn. De in ons land nog zeldzaam voorko-

mende *vuursalamander* heeft zijn naam eraan te danken dat hij vuur zou overleven. Dit echter is toch echt onmogelijk!

De drie heksen uit Shakespeares *Macbeth* vonden salamanderogen onmisbaar voor hun heksenbrouwsel. Niet echt diervriendelijk! Maar soms ligt het ook aan het dier zelf. Zo was er eens een boosaardige kikkers die een muis aan zijn poot bond. Toen de kikker in een vijver dook verdrong de muis. Een overvliegende havik vrat ze allebei op zodat de kikker het slachtoffer werd van zijn eigen grap. Fabel van ene Aesopus.

Kikkers hebben ook het genoeg gehad om b.v. op het servies te mogen staan van Catharina de Grote. Ook de russische goudsmit P.C. Fabergé (die van die eieren) gebruikte kikkers als motief.

In Japan staan ze zelfs op een *net-soeke*, een sluiting van een kimono. Pre-Colombiaanse kunstenaars gebruikten kikkers veel als voorbeeld voor hun gouden sieraden. Zelfs Charles Darwin was gefascineerd door kikkers. Op een van zijn vele reizen, in dit geval in Zuid-Amerika, ontmoette hij kikkers en schreef hij: "*Certain frogs sing in a decidedly pleasing manner. Near Rio Janeiro I used often to sit in the evening to listen to a number of little Hylae, perched on blades of grass close to the water, which sent forth sweet chirping notes in harmony*". Iemand die net als ik met bloemen en kikkers te maken had was Duimelientje. Zij was een bloemenfee die ontvoerd werd door een pad die haar met zijn lelijke zoon wou laten trouwen. De oude pad hield haar gevangen maar

gelukkig is het met sprookjes zo dat ze goed aflopen. Zij werd gered en trouwde met de prins van het bloemenvolk. Men scheidde toe nog niet, *Living Apart Together* kende men ook nog niet dus leefden ze nog lang en gelukkig.

Kikkers, u begrijpt het al, zijn voor deze kikvorsman zijn *Faja Lobbi*. Ik hoop dan ook dat onze koningin op haar besluit terugkomt en de zaak omdraait door snijden in kikkers te verbieden en kikkers kussen weer toe te staan.

Met dank aan H-J. Hermann voor de foto's en BBC, Natural World.

Literatuur:

- National Geographic Society, Washington DC
 Darwin, Charles. The Descent of Man, 1871
 Wevers, E. Lezing-artikel 13th. International Herpetological Symposium, Phoenix, USA, 1989
 Wevers, E. Freilandbeobachtungen zu Ökologie und Biologie von Anuren in Saul, Französisch-Guyana, Naturhistorisches Museum Schloß Bertholdsburg, Schleusingen, 1994

Adressen

Adressen van het bestuur e.d., zie pagina 20 van het januari-februari nummer.

Artikelen, V&B-advertenties sturen naar de **redactie**, p/a.
 E.J. Gouda, Jungfrau 107,
 3524 WJ Utrecht, ☎ 030-883688

Ledenadministratie, p/a.
 W. Zwoferink, Holtenstraat 19,
 5045 CE Tilburg, ☎ 013-705248